

**OŚRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTEKÓW W WARSZAWIE**

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z

**Urząd Miasta
w Olsztynie**
Miejski Konserwator Zabytków

1. Obiekt

Budynek mieszkalny

2. Czas powstania

1898r.

3. Miejscowość

Olsztyn

6567

4. Adres

ul. Wyzwolenia nr 17A

nr hipoteczny K.W.

lub. ewid. gruntów obręb 63 dz. 132

5. Przynależność administracyjna

województwo Warmińsko-Mazurskie

gmina Olsztyn

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Allenstein

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo olsztyńskie

powiat Olsztyn

8. Właściciel i jego adres

Gmina Olsztyn

9. Użytkownik i jego adres

Gmina Olsztyn, ZBK-V

10. Rejestr zabytków

Nr data

OLSZTYN

ul. Wyzwolenia

OLSZTYN szkic sytuacyjny

Na planie H. Bonk, Geschichte...Bd. 3 ukazane jest Górne Przedmieście: za Bramą Górna pokazane jest rozwidlenie dróg: które odpowiadają dzisiejszym ulicom, Nowowiejskiego, Skłodowskiej-Curie, 11- Listopada, Pl. Jedn. Słowiańskiej. Taki układ potwierdza założenie Przedmieścia na planie dróg wylotowych z rejonu Starego Miasta w kierunku Dobrego Miasta, Barczewa i Klebarka. Drogi łączące główne trakty to sieć wewnętrznych dróg dojazdowych do stodół i innych budynków gospodarczych oraz licznych ogrodów. Ulica Nowowiejskiego podobnie jak dziś rozwidlała się w swym środkowym odcinku i biegła w kierunku pł. do młyna a w kierunku wsch. do ul. obecnej Wyzwolenia. Wg. najstarszych źródeł ikonograficznych z pocz. XIX w. ulica dzisiejsza Wyzwolenia, to droga dojazdowa do zabudowanych przy niej stodół. Pięć stodół, jedna obok drugiej stało na górnym odcinku tej ulicy, pomiędzy dzisiejszym ratuszem a skrzyżowaniem z ul. Skłodowskiej- Curie. W miejscu dzisiejszego Ratusza, wzdłuż ulicy Wyzwolenie znajdowały się dwa cmentarze.

Sytuacja: Budynek wolnostojący, posadowiony w podwórku za budynkiem Nr. 17. Usytuowany kalenicowo do ulicy od której dzieli go podwórko i budynek Nr. 17 posadowiony w pierzei zabudowy ulicy Wyzwolenia. Do elewacji szczytowej zach. przylega szopa konstrukcji drewnianej. Przybudówka murowana dostawiona została do tylnej elewacji budynku. Materiał i konstrukcja: budynek wzniesiony został z cegły ceramicznej na fundamentach z użyciem kamieni polnych. Ściany budynku są obustronnie tynkowane. Budynek jest podpiwniczony, piwnice ceramiczne odcinkowe na belkach stalowych. Dach jednospadowy kryty dachówką ceramiczną holenderką. Więźba dachowa drewniana konstrukcji krokwiowe oparta na ścianie kolankowej. Stolarka okienna drewniana, półskrzynkowa, dwudzielna, czteropodziałowa- wymieniona na nową. Na osi drzwi zachowane jedno okno historyczne z ozdobnie opracowanym słupkiem w formie półkolumnienki i profilowanym ślaniem. Drzwi frontowe dwuskrzydłowe, ramowo- płycinowe z przeszklonym nadprożem.

Rzut: budynek wzniesiony na planie prostokąta. Układ wnętrza dwutraktowy z sienią na osi.

Bryła: zwarta, dwukondygnacyjowa, kryta jednospadowym dachem, pokrytym dachówką ceramiczną holenderką.

Elewacje: frontowa symetryczna 7- osiowa: 3+1+3. Elewacja frontowa: wydzielony odsadzką cokół,. Otwory okienne prostokątne. Na osi okien dwu niższych kondygnacji umieszczone okna w ścianie kolankowej doświetlające poddasze. W pozostałych trzech elewacjach brak otworów okiennych. Skromny wystrój elewacji stanowią fakturowe tynki w tle elewacji utrzymane w kolorze jasnego ugru oraz opaski okienne i lizen w gładkim tynku o ciemniejszym kolorze. Podobnie kolorystycznie jak opaski i lizeny podkreślono cokół i gzyms wieńczący budynek. Gzyms profilowany w ćwierćwałek.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne mieszkalne	17. Użytkowanie obecne mieszkalne
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja (po 1945 r.)</p> <p>W ciągu ostatnich 10 latw budynku wymieniono stolarkę okienną na nową. Pozostawiono tylko w korytarzu na piętrze jedno okno historyczne. Poprawione zostało pokrycie dachu. Elewacje nie remontowane, podobnie jak pomieszczenia we wnętrzu.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>W ciągu ostatnich lat w budynku nie prowadzono żadnych prac remontowych. Elewacje nie remontowane, podobnie jak pomieszczenia we wnętrzu. W elewacjach widoczne pionowe pęknięcia i zarysowania. W przyziemiu zawilgocenie tynków, w pomieszczeniach wykwity wilgoci na ścianach. Ściany wewnętrzne odrapane i zawilgocone. Stolarki okienna wstawiona niedawno, stan techniczny dobry. Stan techniczny kwalifikuje budynek do kapitalnego remontu lub do rozbiórki.</p>	
<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p>			

21. Akta archiwalne i źródła ikonograficzne (rodzaj, numer i miejsce przechowywania)

Inwentaryzacja Architektoniczna PGM Olsztyn 25.03.1983r.
 Plany
 Karte der Stadt Allenstein, Angefertigt im Jahre 1892 von
 Luckhardt, Stadtbaumeister
 Allenstein im Jahre 1913. Gezeichnet im Stadtbauamt. H.
 Bonk, Geschichte der Stadt Allenstein, Bd. 4, Allenstein
 1914.

22. Bibliografia

Adress- Buch der Kreisstadt Allenstein für 1899,
 Allensein 1898.
 Adress- Buch der Kreisstadt Allenstein für 1904,
 Allensein 1903.
 Adressbuch für die Regierungshauptstadt und den Kreis
 Allenstein, Ausgabe 1914, Allenstein 1913
 Adressbuch für die Regierungshauptstadt und den
 Landkreis Allenstein, Ausgabe 1927, Allenstein 1926
 Adressbuch für die Regierungshauptstadt und den
 Landkreis Allenstein, Ausgabe 1932, Allenstein 1931
 Einwohnerbuch von Allenstein 1937, Allenstein 1936
 Einwohnerbuch von Allenstein 1938, Allenstein 1937

23. Uwagi różne

24. Opracowanie karty ewidencyjnej

dr Jerzy Sikorski, 15 .02. 2001r.
 mgr Dariusz Chodkowska, 15 .02. 2001r.
 tekst
 imię, nazwisko, data, podpis

mgr Dariusz Chodkowska, 15 .02. 2001r.
 plany, rysunki
 imię, nazwisko, data, podpis

mgr Dariusz Chodkowska, 15 .02. 2001r.
 zdjęcia fotogr.
 imię, nazwisko, data, podpis

SPAP Prac Aut ATELIER 40
 miejsce przechowywania negatywów

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

25. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

26. Załączniki
 Wkładki:

1. Miejscowość OLSZTYN	5. Obiekt (nazwa jak w karcie)	6. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
2. Gmina Olsztyn	Budynek mieszkalny	C.d. pkt. 12, Historia obiektu
3. Powiat Olsztyn	ul. Wyzwolenia nr 17A	
4. Województwo Warmińsko- Mazurskie		

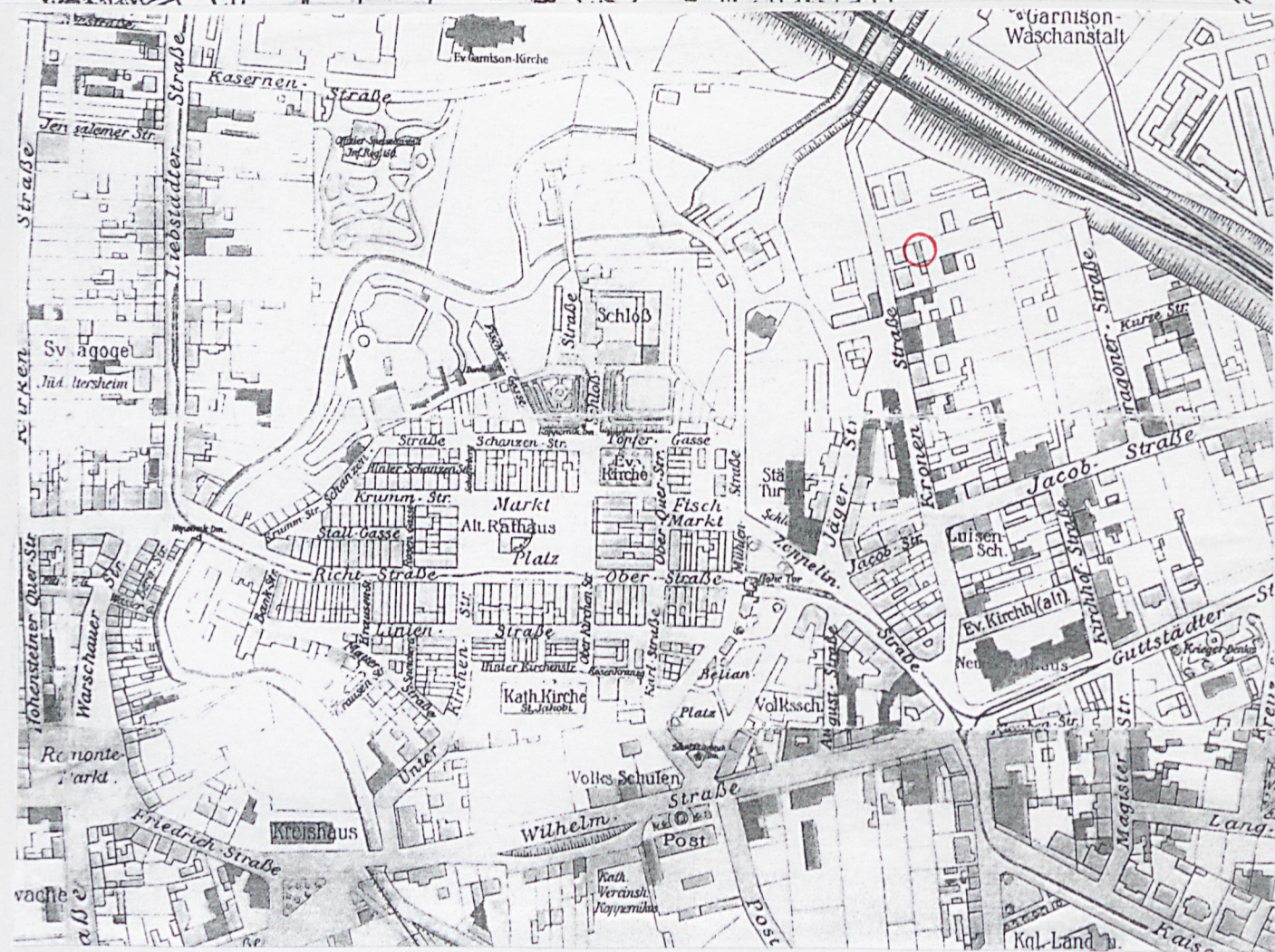
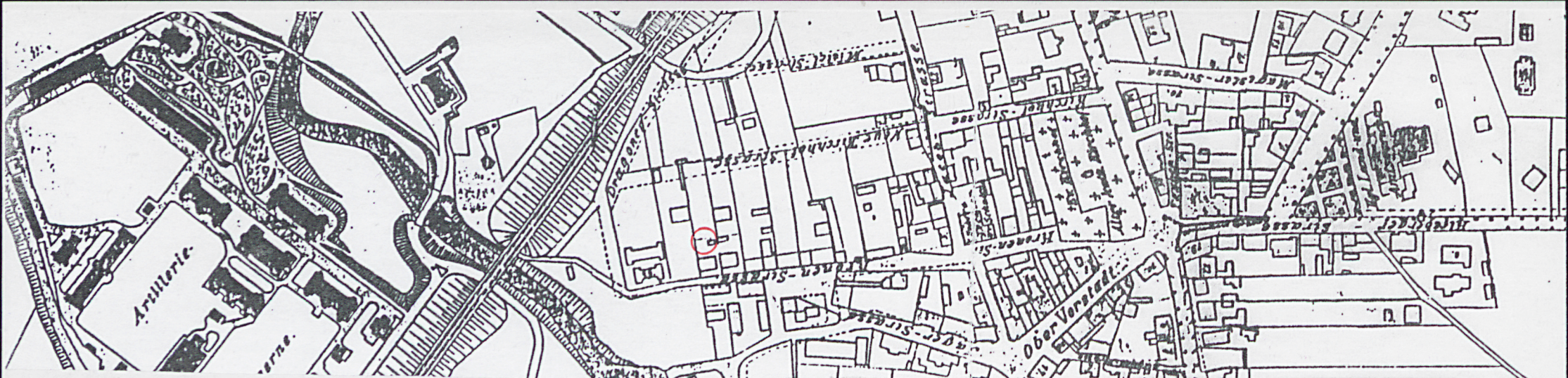
dok:

Większy z cmentarzy katolicki, był najstarszym olsztyńskim cmentarzem znajdującym się poza murami miasta i należał do kościoła św. Krzyża, wybudowanego w XIV w. Kościół był wielokrotnie odbudowywany, ostatecznie rozebrany w 1801 r. Obok cmentarza katolickiego, od strony zach. istniał najstarszy cmentarz ewangelicki założony w 1772r. W latach 1840- 60 wybrukowano nawierzchnie ulic Górnego Przedmieścia. Zasadniczy wpływ na przeobrażenie w strukturze miejskiej miała budowa linii kolejowej w latach 1864- 1868. W czasie tym miasto powiększyło się o jedną trzecią. W 1888r. oddano do użytku połączenie Olsztyn- Działdowo. W latach 1914- 16 wybudowano nowy ratusz na zamkniętym cmentarzu katolickim. W 1888r w narożniku dzisiejszych ulic: Wyzwolenia i C. Skłodowskiej zbudowano liceum żeńskie, rozbudowane w latach 1899- 1900- Luisenschule. W 1906 r. zbudowano chodniki w sąsiedztwie szkoły, które pociągnięto w dolnej części ulicy dopiero w latach 1911- 12 po ułożeniu rurociągu gazowego. Zainteresowanie prywatnych i komunalnych inwestorów Górnym Przedmieściem nastąpiło dopiero w końcowych dziesięciatkach lat XIX w. Na początku wieku XX zabudowano wielkimi kamienicami czynszowymi ulicę Kronenstr. obecnie Wyzwolenia. Dwa budynki mieszkalne przy ul. Wyzwolenia nr 1 i 17A datowane: 17- przed 1890, 17A- 1895- 1898. Według datowania Miejskiego Urzędu Budowlanego (plan miasta 1923r.), budynek pod nr. 17 został zbudowany przed 1890 r, zaś budynek pod nr. 17A, usytuowany na zapleczu, w l. 1895- 1900. Ponieważ numeracja posesji została wprowadzona przed zbudowaniem budynku na zapleczu, nie istniała możliwość nadania mu kolejnego numeru, toteż traktowano go w spisach lokatorów łącznie z budynkiem na ulicy, jako jego oficyną. Na planie miasta z 1892 r. brak jeszcze budynku na zapleczu, zaś budynek główny (o ulicy) posiada numer 22. Obecną numerację wprowadzono ok. 1975 r. Spisy lokatorów obydwu budynków z lat 1898 i 1903 nie wykazują różnicy liczbowej, co świadczy, że budynek tylny zbudowano przed pierwszym spisem z 1898r. w którym lokatorów liczono łącznie. Lokatorami byli robotnicy sezonowi, inwalidzi, łącznie 8- 11 najemców, w późniejszych latach 7- 8. Pierwszym właścicielem, zamieszkującym na miejscu, był mistrz bednarski August Majewski. Nie można wykluczyć, że w oficynie mieścił się pierwotnie warsztat bednarski, a później kołodziejski, ponieważ w spisie lokatorów z 1913- 1914 r. występuje tutaj kołodziej. Kolejnymi właścicielami posesji byli: 1914- Ewald Kosiński, emerytowany nauczyciel; 1927- 1938 kupiec Michał Kamiński, z którym zamieszkiwał również jego brat, kupiec Jan Kamiński. Obydwa budynki są przykładem typowej zabudowy peryferyjnej Olsztyna z końca XIX wieku.

Wkładkę założył: dr Jerzy Sikorski/ mgr Dariusz Chodkowski, 15 .02. 2001r.

(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów SPAP Prac. Autorska ATELIER 40- Olsztyn

1. Miejscowość OLSZTYN	5. Obiekt (nazwa jak w karcie)	6. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
2. Gmina Olsztyn	Budynek mieszkalny	Spis fotografii
3. Powiat Olsztyn	ul. Wyzwolenia nr 17A	
4. Województwo Warmińsko- Mazurskie		

SPIS FOTOGRAFII:

1. Elewacja frontowa.
2. Widok na tylną elewację.
- 3- 4. Przybudówka przy tylnej elewacji.
5. Elewacja frontowa.
6. Elewacja frontowa, okno, nowa stolarka.
7. Elewacja frontowa, zachowane historyczne okno.
8. Elewacja frontowa, drzwi.

3

2001r.

4

28

5